



### III.

#### Nathanael, a tiszta szívű.

Galilea, Jézus hazája, Palesztina északi részét alkotta, — mintegy két napi járásra Jeruzsálemtől Sámarián keresztül. Népesebb s termékenyebb volt, mint Judea. Jézus idejében rakva volt falvakkal; a domb-oldalakon szép kertek diszlettek; a tó körül jelentékeny városok, mint Kapernaum, Tiberiás s mások, feküdtek. Élénk kereskedelmet folytatott Jeruzsálemmel, Egyiptommal, Damaszkussal, és a tyrusi partokkal, hol mindig lehetett látni hajókat a Nilusról, Rómából, Tarsusból és Athénből. A Jordán völgyében, a dombok közt s a tavon túl szép nagy városok terültek el, kastélyokkal, palotákkal, színházakkal és verseny-helyekkel, — melyek gazdagságról s fényűzésről tettek tanubizonyságot. A nép legnagyobb része azonban nagyon soványan élt és nagy adó-teher alatt nyögött. — Galilea népe vegyes származású volt. Voltak görög nevű városok görög eredetű és nyelvű lakókkal. Voltak edomiták vagy idumeaiak (mint pld. a Heródes családja), a kik a zsidókkal ősi időktől fogva ellenséges viszonyban állottak. Voltak syro-féníciaiak, mint pld. a nő, a ki gyógyulásért Jézushoz jött. Voltak falvak és községek, a hol kiválóan zsidók vitték a vezérszerepet. Kána, a Nathanael otthona, egyike volt



az ily faluknak. Hogy hol feküdt, bizonyosra nem tudhatjuk, — valószínűleg pár-órai járóra lehetett Názáreth-től. Ugyanaza Kána volt ez, hol Jézus, nyilvános élete kezdetén, egy menyegzőn részt vett. Sőt egy régi hagyomány szerint, maga Nathanael volt volna a vőlegény amaz alkalommal.

Galilea erkölcsi állapota Jézus idejében általában gyenge és gyarló volt. A külföld befolyása, idegen szokások beszivárgása és erőre-kapása már századokon át gyengítette s pusztította a hazai erkölcsöket. Ugyanezt tették a folytonos háborúk is. A felsőbb rangúak kincsvágya, fényüzése, pazarlása csaknem elviselhetetlen teherként nehezült az alsóbb tömegre, s ennek erejét emészte, egyúttal erkölcsét is megmetyezte. — De e körülmények és nyomasztó helyzet daczára is, az erény és a hit nemhogy kihalt volna, sőt itt-amott még szebben kiemelkedett. Keresztelő János föllépése s az a készséges figyelem és ragaszkodás, melyet a nép őiránta tanusított; egyes nemes-keblű emberek, — mint arimathiai József, Nikodémusz, Gamaliel; a barátok, kik Jézust mindenütt örömmel fogadták; a buzgó nők, a kik benne hittek; a római százados, ki zsinagógát is építtetett volt; a százados, a ki a keresztnél állott; a haldokló gonosztevő, a ki végső kínai közt Jézust felismerte — — mindezek oly egészséges benső erkölcsi erőre mutatnak, melyet a kísértés félre nem vezethet, s a csüggedés és reménytelenség meg nem semmisíthet. Mikor a láz a betegben a legmagasabb fokra jut: az ügyes orvosnak ekkor is van tudomása ama kicsiny piros golyócskákról a vérben (vér-sejtekről), melyek, ha elég életteljesek és elég számosak, lefognak győzni a lázat. Ép így, a kellő időben Isten által előteremtve, a jó ügy támogatóiban minde-



nütt és minden téren megvannak ama — gyakran láthatatlan — élet-csirák, melyeknek számától s arányos összeműködésétől függ az eredmény, a siker. — Vajha Isten, a nagy orvos, minket is az igaz-szivűség és józan-gondolkozás amaz életmentő osztályába számíthatna, kiket a láz, a betegség — mely a nemzetben, a felekezetekben s a társadalomban pusztítani szokott — le nem győzhet és meg nem hódíthat!

Azt mondják, hogy a természettudós néhány talált csontból ismét összealkotja azt a teremtményt, melyhez egykor e csontok tartoztak, — sőt nagy vonásokban le is rajzolja annak alakját. Épen így, egy néhány tényből mi is magunk elé rajzolhatjuk Nathanaelt. A mint látszik, ő a nagy közép-osztálynak volt egyszerű tagja; jó, közepszerű ember; kis-birtokos, a ki a községnek egyik szűk utcáján kőből s sárból rakott házacskában lakik, nejével s gyermekeivel; a határon van egy kis birtoka, szőlője és gyümölcsöse. Korban alig lehet idősebb, mint Jézus, — úgy 30 év körül. Semmi különösét vagy feltűnőt nem vehetünk rajta észre, midőn látjuk, hogy ökreit a faluból ki- és be hajtja. Jó, egyszerű, közepes polgár. De ép a nagy közép-osztálynak ilyen polgáraitól szokott kiindulni csaknem minden jó és nemes dolog. Ez osztályban találjuk meg legbővebben a nemzeti vérnek amaz élet-csiráit, sejtjeit, melyekről szólottunk. Az igaz-szivűség ez élet-csirái a tehetősebbek és szerencsésebbek osztályában mintha nem tenyésznének s fejlődnének oly jól és erőteljesen. Meglenni megvannak ott is, de gyengébbek, élettelenebbek, s számban kevesebbek, — mintha valamely végzetszerű sors kiölésükre dolgoznék. A nagy nemzeti mozgalmakban a kitűzött szent célok elérésére rendszeren a közép-osztály polgárai



adnak nemcsak izmot, kezet, lábat, hanem józan észt, bátorságot, kitartást s lelki erőt is. — Nathanael már természetileg a legjobb anyagból való volt; a mint biztosra vehetjük: tiszta, becsületes, hű és vallásos szülőktől származott. Ki kívánhatna magának ennél többet! — Egyike volt azoknak, kik kimentek, hogy hallgassák Keresztelő Jánost. Kétségen kívül meg is keresztelkedett; nem mintha szüksége lenne megtérésre s új életre, hanem mert a keresztelés (mint Jézus is gondolható) ha másoknak jó, neki is jó.

Érdekes volna tudnunk, hogy azok, kik az emberiség teljes romlottságának elavult tanát vallják, valjón mikép vélekednek Jézus szavairól, melyeket Nathanaelről mondott: *„Ime az igaz izraelita, kiben nincs álnokság!”* — Jézus csak látta volt Nathanaelt; ez nem ismerte őt s aligha látta valaha; sőt midőn Jézusra figyelmeztették, kételkedve kérde: *„Názáretből támadhat-e valami jó?”* — Jézus azonban ösztönszerűleg s azonnal felismerte őt, mint *az ő* emberét.

Jézus az emberi természetéről nem úgy vélekedett, mint a theologiák szoktak. Nem hirdette a tant, hogy az ember erkölcsileg romlottnak és elesettnek születik, — mintha az orvos azt hirdetné, hogy mert betegek is vannak: tehát az emberek mindannyian s már születésileg vérökben hordják a betegség elemeit. Jézus véleménye az volt, hogy az emberek általában egészségeseknek születnek. Ilyennek tekintette Nathanaelt is, — egy egyszerű, egészséges, józan gondolkozású, erkölcsös embernek; vagyis olyannak, kiről azt szoktuk mondani, hogy természeténél-fogva jó ember. Elnyomott és romlott népség között születve és növekedve, — a mint föltehetjük — már gyermek-korában sok köznapi, alávaló s erkölcstelen dolgot láthatott s



hallhatott; de ezekkel nem rokonszenvezett; természetileg tiszta izléséhez s érzelmeihez tisztátalanság hozzá nem ragadhatott. Láthatott kereskedői furfangot, csalást, ravaszságot, — de mindezek kisértetbe nem vihették. Nem félénk és gyáva, hanem nyílt, bátor, őszinte s egyenes férfi lehetett. E jellemvonások benne annyira természetesek voltak, hogy azon csodálkozhatott, miként lehetnek az emberek kezeikre és lelkükre nézve tisztátalanok, mikor tisztának lenni sokkal jobb, szebb s boldogítóbb; — miként lehetnek gorombák s idegesek, mikor előzékenynek s szivélyesnek lenni sokkal kellemesebb; — miként lehetnek veszekedők s haragosak, mikor szelideknek lenni sokkal könnyebb; — miként gyűlölhetik egymást, mikor oly sok nyomort kell elszenvedniök és gyógyítgatniok. — Szóval, Nathanael természetileg jó, megbízható és feddhetetlen ember volt.

Hála legyen Istennek, hogy ilyeneket is teremt, kiknek nem kell küzdeniök avégre, hogy jók legyenek! Mily szépnek tűnik tel az ily emberek egyszerű és természetes fensőbbisége előttünk, közönséges emberek előtt, kikben a vegyes hajlamok, a különböző szenvedélyek, állati ösztönök és nemesebb vágyak folytonos harcban állanak, — s kik ha valami jót tettünk, azzal dicsekedni szoktunk, mintha bizony a jónak cselekvése nem erkölcsi kötelességünk volna!!

És ha Isten teremt lánglelkeket, mély-gondolkozókat, művészeket, költőket, tudósokat, — miért ne teremthetne és adhatna nekünk oly férfiakat és nőket is, kik meg vannak áldva nemes érzelmekkel, tiszta gondolatokkal, ösztönszerű igazságossággal, bátorsággal, rokonszenvvel, szeretettel, kik önként szolgálnak másokat anélkül, hogy viszonyszolgálatot kívánnának!?



A tény azonban az, hogy a Nathanael-féle jóság nem kivételes, hanem teljesen rendes és szabályszerű; ilyennek kell azt tekintenünk s mint mintához alkalmazkodnunk. A természet midőn egy tökéletes alakot, egy egészséges ép emberi testet hoz létre, mintegy így szól: Nézzétek, ez a szabályszerű alak, ez a valódi példány, ezt tekintsétek mintának!! Ép így a Nathanael-féle őszinte, nyilt, tiszta-szívű embert is mintagyanánt kell szemünk előtt tartanunk.

Mostmár láthatjuk a különbséget Nathanael és Nikodémusz közt. Nikodémuszt elismertük s a maga nemében szokatlanul s kiválóan kielégítő embernek mondottuk; de nagyon is mesterkélt alaknak tűnik fel összehasonlítva ezzel az egyszerű és természetes falusival, ki tán sohase csatlakozott a farizeusokhoz, s ki ezeknek aprólékos szabályait és szertartásait fárasztóknak, unalmasaknak találta. Nikodémusz — a mint föltehetjük — bőkezűen adakozott az új zsinagógára, de elébb tudni kívánta, mennyit adtak mások; fölkereste és meglátogatta Jézust, de tette ezt az éjszaka födözete alatt. Nathanael a pénzével együtt a szívét is oda-adta; eszébe sem jutott, hogy kockára tesz bármit is az által, ha cselekszi a jót és megáll barátja mellett; nem féltette hírnevét avagy életét.

Meglehet, hogy egy ily tiszta, természetes jóságnak látása kissé bátortalanító és leverő hatást gyakorol ránk, közönséges emberekre, — ép mint a gyenge tanuló olykor csügged s elkedvetlenedik, látva, hogy némely társai mily könnyen tanulnak. De ne feledjük, hogy tőlünk függ a jobbához és kitünőbbekhez hasonlókká lenni. Kitartás, művészet, ügyesség, türelem és erős akarat segélyével mindent elérhetünk. Ismerhetünk embereket, kik gyenge testüket, szabályszerű



életmód és gyakorlás által, hatalmas bajnoki alakká változtatták. Ismerhetünk gyenge tanulókat, kik kitűnő társaikat az életben messzi felül-múlták. Ismerhetünk erkölcsileg egykor kétes s bizonytalan egyéneket, kik később a tiszta erkölcs és egyenes jellem kiváló színvonalára emelkedtek. Tény az, hogy a Természet abba-jár, hogy segítsen rajtunk, s nem ellenkezőleg. Ő a gyengékhez s tökélytelenekhez mindig így szól: próbáljatok élni, próbáljatok nőni, előre, föl a magasra, föl a kellő színvonalra!! Az ő életfolyama mindig kész, hogy átfolyjon rajtunk, csak mi engedelmeskedjünk. Az emberi természet lényegileg mindenkiben ugyanaz; a különbség attól függ, hogy miként tápláljuk, fejlesztjük és növeljük azt. „Légy élénkebb, elevenebb, — így szól a Természet — s én erőssé foglak tenni.“

E mellett öntudatunk is, ha szerénységgel párosul, biztathat és támogathat. Bizonyos elégtelenségi érzetet és élvezetet nyújt annak elgondolása, hogy a Természetet ugyyszólva kipótoljuk, kiegészítjük. Nathanael, ki nem érezte a mi megkísértetéseinket, — nem érezhette azt az örömet sem, melyet azoknak legyőzése és így jellemünknek küzdelemmel-teljes fölépítése után érezünk. A ki folyton hegytetőn él, nem oly boldog, mint ki a völgy füstös homályából emelkedik oda. Senki sem élvezi az egészséget inkább, mint ki a betegség fogai közül vivta ki azt. Így van ez az erkölcsi egészséggel is, a melylyel nem birni: szégyen, megszerzeni: kötelesség, szerénységgel birtokolni: lelki öröm és boldogság.

